

Berki Imre

A HIVATÁSOS MAGYAR TŰZOLTÓSÁG 150 ÉVES TÖRTÉNETE

Absztrakt

A barátságos tűz féken tartására, a barátságtalan megzabolázására tett elméleti, gyakorlati teendők sokaságától tarka az emberiség történelmi útja. A homo erectus 790 ezer évvel a jelenkori ember előtt már használta a tüzet. A tűz nagyon fontos szerepet töltött be az emberré válás folyamatában. A beszéd és a tárgyhasználat mellett a tűz megszelidítése emelte ki az embert az állatvilágból.¹

Kulcsszavak: szervezett tűzoltóság, Gróf Széchenyi Ödön, egyesületek, hivatásos tűzoltóságok, tűzrendészeti kódex

150 YEARS HISTORY OF THE PROFESSIONAL HUNGARIAN FIRE FIGHTING

abstract

The historical path of humanity is varied from the multitude of theoretical and practical tasks done to maintain fire. Homo erectus had already used fire 790,000 years before modern man. Fire played a very important role in the process of becoming human. In addition to speech and the use of objects, the taming of fire lifted man out of the animal kingdom.

Keywords: organized fire brigade, Count Ödön Széchenyi, associations, professional fire brigades, fire policing code

---

¹ Berki Imre: A Katasztrófavédelem Központi Múzeumának története és kiállításai. Rendvédelem-történeti füzetek 24. évf. 35-38. sz. / 2014 25.p.

1. A SZERVEZETT TŰZOLTÓSÁG MEGJELENÉSE HAZÁNKBAN

„Ubi Dolor Ibi Vigiles” Ahol a fájdalom ott a tűzoltó A Római Birodalom élen járt a tűz elleni védekezésben is, voltaképpen a mai tűzoltóság történetét a római egységekig vezethetjük vissza. Pannónia területén Aquincumban, Savariában és más városokban a tűzoltás és az éjjeli őrseg feladatait a különböző kézműves társulatok, főleg a faberek és a centonariusok testületei, collegiumai látták el.

Aquincumi víziorgona rekonstrukciója

Aquincumban számos tűzoltó vonatkozású emlék, kőfelirat került elő, közülük a leghíresebb az 1931-ben feltárt aquincumi polgárvárosi tűzoltó laktanyánál előkerült víziorgona-maradvány. Az Aquincumban található római kori tűzoltólaktanya pincéjéből egy az ókori leírásokban hydraként (víziorgona) megnevezett hangszernek a maradványai kerültek elő. A hangszeret a fennmaradt latin nyelvű bronz ajándékozási tábla szerint 228-ban vásárolta Gaius Iulius Viatorinus, a tűzoltóegylet parancsnoka adományozta saját tűzoltói számára. Ez hazánk az első megtalált tűzoltó emléke.

1.1. Szent Flórián, az "Isten tűzoltója"

Szent Flórián az egyik legnépszerűbb, és leggyakrabban ábrázolt középkori szent. Az emberek a tűzzel szemben teljes kiszolgáltatottságban éltek, ezért szükségük volt emberfeletti erővel bíró

külső segítségre. Személye a tűzoltó munka lényegét testesíti meg: az állhatatosságot, becsületet, önfeláldozást és segítségnyújtást. Szinte a tűzoltók védjegyévé vált. Tisztelete a szervezett tűzoltóságok megjelenésével erősödött fel. Képe megjelent a tűzoltó zászlókon, neve szerepelt a jelmondatokban, május 4-e igazi tűzoltó ünnepé vált. ²

1.2. Tűzvédelem a középkorban

A letelepedéssel, az állandó épületek megjelenésével a városok kialakulásával vált szükségessé az építmények közötti tűztávolságok előírása, tűzoltóeszközök készenlétben tartása, tűzoltás céljára víz biztosítása. A magyar korona országaiban a tüzek megelőzése, elterjedésének megakadályozása, megfékezése a középkortól a települések iparosait tömörítő céhekre rótt felelősségben és a lakosság hathatós támogatására épülő tevékenységi rendben valósul meg. A céhek, mint kötelezett szervezetek a később megalakuló köteles tűzoltóságok elődjeként a helyi előírások szerint működnek az 1872. évi megszüntetésükig. ³ A XII. századtól kezdve városi, illetve vármegyei szabályrendeletek már éjjeli őrök kijelölésére és tevékenységére adnak utasítást. Az 1500-as évektől a települések nagy részét bakterek (őrök) vigyázták, akik éjszakánként óránkénti kiáltással figyelmeztették az embereket az idő múlására, sőt arra is, hogy a vízre és a tűzre legyenek kellő tekintettel. Tűz esetén kötelességük volt az emberek riasztása.

2. SZERVEZETT TŰZOLTÓSÁGOK MEGJELENÉSE

2.1. Diáktűzoltóságok

A tűzoltás a középkortól kötelezően a céhek feladata volt. A céhek tagjai azonban a város különböző részein laktak, és néha hosszabb idő telt el – különösen éjszaka – amíg összejöttek ezért azokon a helyeken, ahol iskolák voltak, az iskolák tanulóit is bevonták a tűz oltásába – így jöttek létre a diáktűzoltóságok. A fiatalok csatasorba állítása nem véletlen, hiszen a kollégiumokban szigorú törvények szerint éltek, az iskolai év alatt együtt voltak, így bármikor mozgósíthatók, kiaknázandó erőt jelentettek az iskolákat fenntartó települések számára. A

² Berki Imre: „Ecce ego christianus sum” Szent Flórián vértanú, a védőszent

https://egycsepptuz.hu/letoltes/szent_florian.pdf

³ 1872 évi VIII. törvénycikk. Az ipartörvény.

történelmi Magyarország diáktűzoltóságai (Debrecen, Sárospatak, Hódmezővásárhely, Kunszentmárton, Marosvásárhely, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Székelyudvarhely, Eperjes, Nagyszombat, Kalocsa) az önkéntes tűzoltóságok elődjeként a kollégiumok épületeinek védelmére szerveződtek, de a városban keletkezett tüzek oltására is felhasználták őket.

Debreceni diák tűzoltók

2.2. Gyári tűzoltóság

Az ipar fejlődésével hazánkban is megjelentek a nagyobb méretű ipartelepek. Elsők között 1840-ben alakult az I. Császári és Királyi Szabadalmazott Dunagőzhajózási Társaság Óbudai Hajógyár. 1855-ben szervezték meg a gyár tűzvédelmét.⁴ 1860-ban a Budai Ganz gyár alakított tűzoltóságot. Ezt követően a gyárak, üzemek tulajdonosai felismerték, hogy elemi érdekük az üzemük tűzvédelmének biztosítása, így saját vállalati tűzoltóságokat szerveztek. Ezek a szervezetek a mai létesítményi tűzoltóságok elődei.

2.3. Az első önkéntes tűzoltó egyesületek

A királyi Magyarországon elsőként 1835-ben az Aradi Önkéntes Polgári Tűzoltókar jön létre. *” A tűzoltókar, mint egyesület alakult 1835. augusztus 27-én, midőn a Főtéren a templom soron Bujanovics kereskedő házánál esti 5 óra tájt, tűz támadt, mely az egész várost végveszéllyel*

⁴ Tűzrendészeti Közlöny 1933. március 40. o.

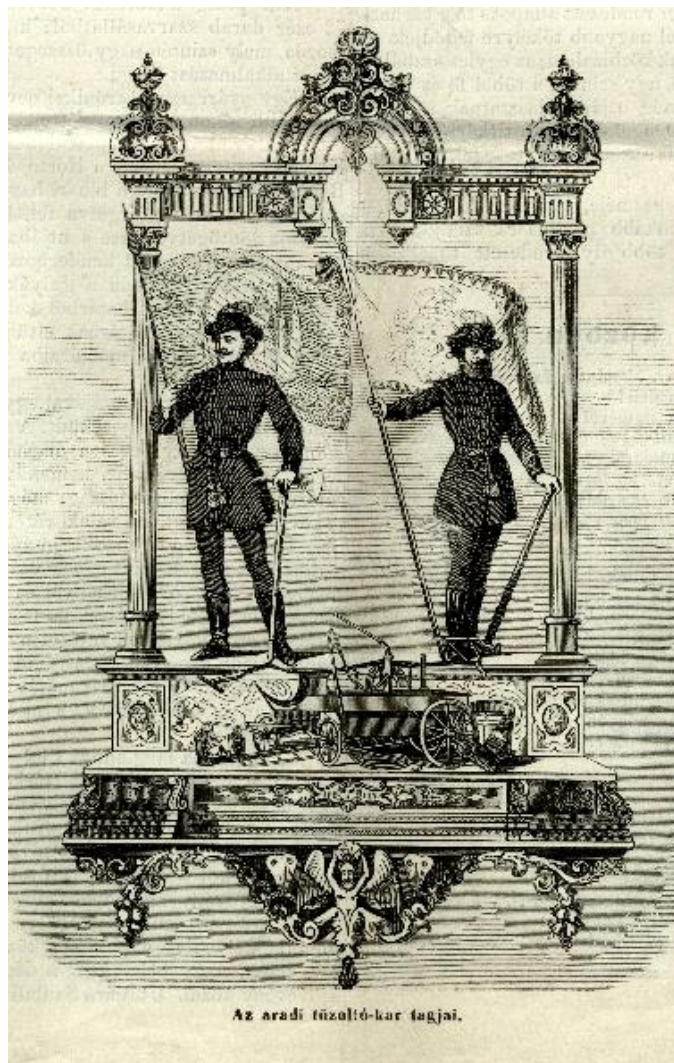
fenyegette: a padláson ugyanis hét mázsa lőpor volt, tonunakban elhelyezve. A polgárok erről értesülvén, első teendőjük volt a veszedelmes robbanó szert a tűz közeléből biztos helyre távolítani. Áthatolva a csapkodó lángokon Ritt Józsefnek pár társával sikerült a tonunákat a közeli 5 pacsirta utca egyik pincéjébe elhelyezni” ⁵ A tűz eloltása után megfogalmazódott a rendszeres tűzoltó egyeslet megszervezésének ötlete. Másnap küldöttséget menesztettek a városi tanácshoz és a tervezett egyesület felállításához támogatást kértek. A tanács 1835. szeptember 7-i ülésén elfogadta a felajánlott szolgálatot és a tűzoltókat városi kapitány parancsnoksága alá helyezte. Alapszabályukat a nagyváradi Császári Királyi Helytartósági Osztály 1857. július 10-én 11.987. szám alatt hagyta jóvá. Addig a városi tanács engedélye alapján működtek. ⁶

Az elsők között alakult magyar önkéntes tűzoltóságok közül meg kell említenünk a budai tűzvédőrséget is, jóllehet ennek a baráti társaságnak nem volt alapszabálya, de 1845-től részt vett a tűzoltásban.

---

⁵ Lakatos Ottó Arad történet Arad 1881. 191. oldal

⁶ Tarján Rezső – Minárovics János: Az önkéntes tűzoltóságok történetéből. (Belügyminisztérium Tűzrendészeti Országos Parancsnoksága, 1968. Budapest.) 9. oldal

Az aradi példa alapján azt gondolhatnánk, hogy gomba módra szaporodtak az önkéntes tűzoltóságok, de ezek létrehozását két súlyos ok is gátolta. Egyik a lakosság egy részének közönye, sokan ugyanis úgy vélték, hogy az idejét múlt kapkodó, rendszertelen céhes tűzoltási módszereket az új egyesületek is folytatni fogják.⁷ A másik akadályát a központi hatalom képezte, amely attól félt, ha engedélyezi ezek létrehozását, a magyarok újabb felkelést szerveznek. A céhes tűzoltóságok korszerűtlenségét sok településen felismerték és külföldi tapasztalatok alapján megalakították saját tűzoltóságaikat.

1863-ban Sopronban alakult meg a helyi torna- és tűzoltóegyletet. A kiegyezés előtti enyhülés hatására a soproni egylet 1866-ban megkapta a működési engedélyt. A kiegyezésig még több

---

⁷ Dr. Szilágyi János – Dr. Szabó Károly, A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig (Budapest, 1986), 177. oldal.

városban kíséreltek meg tűzoltó egyesületet alapítani. Pesti önkéntes tűzoltó egyesület is 1863-tól számítható.⁸ 1863-ban Székesfehérváron megalakított társulat tevékenységét a helytartótanács ugyan nem tiltotta meg, de működését különös figyelemmel kísérte. Komárom 1864-ben kérte a helytartótanácsot, hogy erősítse meg tűzoltótársulatuk alapszabályát, amelyet azonban elutasítottak.⁹ Ezt az akadályt csak a kiegyezés háríthatta el.

3. GRÓF SZÉCHENYI ÖDÖN A HIVATÁSOS TŰZOLTÓSÁG MEGALAPÍTÓJA

Elévülhetetlen érdemeket szerzett a Magyar Tűzoltóság létrehozásában. Kezdeményezésére a Pesti önkéntes tűzoltóság alapszabályát 1866-ban jóváhagyták, de csak 1869-ben tudta csapatát „begyakorolni”. Mászótoronyt állítottak fel a tornaegylet telkén és a gróf által beszerzett két angol fecskendőn gyakorolták a szerelést. A kiképzés eredményeként alkalmassá váltak a tűzoltószolgálat ellátására. Az önkéntes tűzoltók tényleges szolgálata abból állt, hogy az Eskü-téri őrtanyán egy őrparancsnok és nyolc tűzoltó éjszakai szolgálatot (este 9-től reggel 5-ig) tartott. Ők nappal polgári foglalkozásukat űzték, miért is a folytonos szolgálatot nem vállalhatták. Nappali szolgálatukra azonban nem került sor, az éjszakai szolgálatot 1870. január 9-ével kezdték meg. Az önkéntes tűzoltósággal azonban nem lehetett ellátni a tűzoltói szolgálatot, ezért Széchenyi fizetett, hivatásos tűzoltóság létrehozását indítványozta. Megszervezése körül már nem merültek fel olyan akadályok, mint az önkéntes tűzoltóságnál, s Pest város tanácsa is hamar belátta, hogy nem lehet pusztán csak az önkéntes tűzoltóságra támaszkodni. 1870. február 1-jén felállt a 12 főből álló csapat, mely az Eskü (Március 15.) téri őrségen megkezdte szolgálatát.

---

⁸ Dr. vitéz Roncsik Jenő, Gróf Széchenyi Ödön (Debrecen, 1938), 257. oldal

⁹ Szilágyi – Szabó Károly: 177-178. oldal.

gróf Széchenyi Ödön

Mindkét szervezetnek, az Önkéntes és a Hivatásos Tűzoltóságnak is gróf Széchenyi Ödön lett a főparancsnoka.

Széchenyi, mint főparancsnok szinte minden tüzesetnél jelen volt, s jelenlétével fokozott munkára buzdította a tűzoltókat. A tüzesetek közül ki kell emelni a Nemzeti Színház díszletraktárának égését 1871. szeptember 13-án, amikor a tűzoltók emberfeletti munkával tudták csak megmenteni a színház épületét és a ruhatárat. A tűzoltók közül többen megsebesültek. A tűznél megjelent gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, aki személyesen is meggyőződött a tűzoltók önfeláldozó munkájáról. A színészek a tűzoltóság tiszteletére hálaelőadást rendeztek és a bevétel felét eljuttatták a szervezetnek. A tűzoltóság önfeláldozó tevékenységének híre eljutott a királyhoz is, aki a mentésben résztvevőket arany és ezüst érdemkereszttel, Széchenyi Ödönt a Lipórend lovagkeresztjével¹⁰ tüntette ki. Széchenyi mint tűzoltó főparancsnok nagy figyelmet fordított a testületek felszerelésének minőségére, korszerűségére. Angliából hozatott fecskendőket, köztük az újdonságnak számító gőzfecskendőt. 1874-ben Gróf Zichy Ferenc megbízásából és a külföldi követekkel történt egyeztetések alapján, Abdul-Azíz szultán diplomáciai úton érintkezésbe lépett I. Ferenc Józseffel, aki személyesen is ismerte Széchenyit, s kérte, hogy a gróftól küldje ki

¹⁰ MNL OL K 27-1871. szeptember 19. 39. ülés, 7. napirendi pont. - Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1867-1944. - Eredeti, aláírásokkal ellátott jegyzőkönyv.

Konstantinápolyba a tűzoltóság megszervezésére és begyakorlására. Ekkor még nem sejtette, hogy ez a küldetés élete végéig szól.

4. MAGYAR ORSZÁGOS TŰZOLTÓ SZÖVETSÉG

Az Országos Tűzoltó-Szövetség megalakításának eszméje Sopronból indult Rösch Frigyes nevéhez kötődik.¹¹ Megalakításának eszméjét felkarolta gróf Szechenyi Ödön. Az alakuló közgyűlést 1870. december 5-én tartották meg Pesten, ahol 17 egyesület 52 képviselője vett részt.¹² A szövetség elnökének Szechenyi Ödönt választották. A Szövetség alapítói az új szervezet céljait az alábbiakban fogalmazták meg: A tűzoltók érdekeinek képviselete a törvényhozással, a kormánnyal és a hatóságokkal szemben. Ezek felé a tűzoltók panaszainak, óhajainak és kívánságainak tolmácsolása. A tűzvédelem helyzetéről szóló statisztikai adatokat gyűjtése, kezelése, időszakos jelentések készítése azok közzététele. A tűzvédelem, a tűzoltás elméletének és gyakorlásának fejlesztése, ezek útjában álló akadályok elhárítása. A tűzoltók képzése.

---

¹¹ Markusovszky Béla: Magyar Országos Tűzoltó Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870-1890) története. (Budapest, 1911. ifj. Kellner Ernő nyomdájának a betűivel. 4. oldal.)

¹² Dr. vitéz Roncsik Jenő: A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség hatvanéves története 1870-0930. (Városi nyomda, Debrecen 1935. 17. oldal.)

Rösch Frigyes

5. AZ 1888. ÉVI TŰZRENDESZETI KORMÁNYRENDELET (1888)

Fontos lépés volt a rendelet megjelenése a tűzoltás ügy jogi szabályozása szempontjából. A legjelentősebb rendelkezése az volt, hogy tűzrendészeti szabályrendelet kiadására kötelezéssel, felelőssé tette a település önkormányzatát a tűzvédelemért. Tűzmegelőzési szabályai közül kiemelten foglalkozott az építési szabályokkal. Intézkedett tűzoltáshoz szükséges eszközök beszerzésére, mindenkor használható állapotban tartásukra. A tűzoltáshoz szükséges vízkészletek biztosítására. A szakszerű tűzoltóságok létesítésére, a működésükhöz szükséges tűzoltószerek készletben tartására: fecskendő, vízfordó kocsik, létrák, és kézi szerszámok. Bevezette a szabványos tűzoltó csavar idomot. Így a különböző települések fecskendői azonos tömlőket használhattak. A tűzrendészeti ellenőrzésbe bevonták a tűzoltóparancsnokot, és arról kötelező volt jegyzőkönyvet készíteni. A tűzoltást az erre a célra alakult és kiképzett tűzoltóság feladatává tette. Kategorizálta a tűzoltóságokat, ezek a díjazott (hivatásos) tűzoltóság, önkéntes tűzoltóság, és a községi (köteles) tűzoltóság. Bevezette a tűzoltói szolgálati jelvény intézményét. A szolgálatban levő tűzoltót hatósági személynek minősítette.

Ez az első olyan jogszabály, amely megfogalmazza a tűzrendészeti hatóságot, mint fogalmat. Tisztázta a tűzoltás vezetés és a magántulajdonba való beavatkozás kérdéseit. Kötelezővé tette a szakszerű tűzvizsgálatot, és annak előre meghatározott minta szerinti jegyzőkönyvezését. Elrendelte, hogy a büntetőeljárásból befolyó összegek egy részét a tűzoltók segélyezésére kellett fordítani.

6. A NEMZETKÖZI TŰZOLTÓSZÖVETSÉG ILL. BUDAPESTI KONGRESSZUSA 1904. AUGUSZTUS 14-21.

1900. augusztus 12-én Párizsi Világkiállítás idején több ország kezdeményezésére alakították meg a nemzetközi tűzoltószövetséget. Magyarország alapító tagja volt a szövetségnek, a magyar küldöttséget Gróf Széchenyi Viktor, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség elnöke vezette.

1904-es Tűzvédelmi Kongresszus plakátja

A szövetség célul tűzte ki, hogy rendszeres időközönként kongresszusokat és szimpóziumokat szervezzen a tűzvédelem előmozdítása érdekében. 1902-ben Berlinben tartották a második kongresszust. A III. kongresszust 1904. augusztus 14-21. között rendezték Budapesten. Magyarországnak sikerült elérnie, hogy a nemzetközi szövetségbe ne Ausztriával összekapcsolva - mint monarchia-, hanem önálló államként szerepeljen. A kongresszus védnökségét József főherceg vállalta. A rendezvény nyitánya a tűzoltószer-kiállítás megnyitása volt az iparsarnokban. A kiállítást meglátogató magyar tűzoltók saját szemükkel győződhetek meg arról, hogy a korszerű tűzoltószereket a hazai gyárosoktól és kereskedőktől is beszerezhetik, és nem kell feltétlenül a külföldiekhez fordulniuk. A kongresszuson 101 külföldi küldöttel együtt összesen 1026 fő vett részt szakmai előadásokon és gyakorlati bemutatókon. Megtekintették az Operaház tűzbiztonsági berendezését és a záporpróbáját valamint a Klotild-malomnál 274 budapesti tűzoltó bevetésével rendezett kombinált gyakorlatot nézték végig. A kongresszus hatása nemzetközi viszonylatban eredményes volt, az elhangzott előadásokból mai szóhasználatból élve konferencia kötetet készítettek Breuer Szilárd titkár vezetésével magyar, német, francia és angol nyelven és küldték meg a résztvevőknek.¹³

7. TŰZVÉDELEM HELYZETE A SZÁZADFORDULÓTÓL TRIANONIG

A századfordulón a Magyar Királyság területén 60 667 döntő többségében önkéntes és hivatásos tűzoltó tevékenykedett. 1913-ban még csupán 11 városban működött hivatásos tűzoltóság (Arad 1892, Budapest 1870, Cegléd 1911, Győr 1908, Hódmezővásárhely 1892, Kecskemét 1902, Marosvásárhely 1911, Nagyvárad 1911, Szabadka 1890, Szeged 1879, Újpest 1910).¹⁴ Az I világháború kitörését követően az általános mozgósítás következtében a tűzoltói állomány jelentős részét behívták katonai szolgálatra. Az itthon maradt tűzoltókra fokozott szolgálati feladatok hárultak. A háború új fejezetet nyitott a tűzoltóság életében.

¹³ Dr. Szabó Károly: Nemzetközi összefogás a tűzvédek ellen. Tűzoltó Múzeum III. Évkönyve, Budapest, 1986-87 260-269. oldalig

¹⁴ Tűzoltó Múzeum évkönyve 2003. 167. old

8. A TŰZVÉDELEM HELYZETE TRIANON UTÁN

Az I. Világháborút lezáró békeszerződéseket követően az ország területe harmadára csökkent, ezért a közigazgatási rendszert újjá kellett szervezni ahhoz, hogy ismételten működőképes legyen. Az újjászervezést a világháború előtt kialakult struktúrában, de a csökkent területet figyelembe véve oldották meg. A közigazgatás struktúrája maradt tehát a háború előtti formájában.

A 30 000/1925. B. M. számú tűzrendészeti kormányrendelet¹⁵ megpróbálkozott a hiányok pótlásával. Ezért egyrészt az 1888. évi rendelet végrehajtásában történt hiányosságokra, mulasztásokra hívta fel a figyelmet, újra elrendelve az abban meghatározott kötelezettségeket, tűzrendészeti-, valamint építési szabályrendeletek megalkotását, illetve felülvizsgálatát. Tételesen meghatározza a helységekben kötelezően készenlétben tartandó tűzoltószereket. Új elemként a gyárak, malmok és nagyobb ipartelepek tulajdonosait megfelelő tűzoltószerek beszerzésére és készenlétben tartására kötelezhette, és az üzemeltetést, ha a szereket nem biztosították, be is tilthatta. A nagyobb uradalmakat is kötelezhették a szükséges tűzoltószerek beszerzésére és tartására. Kötelezte a legalább 300 lakóházból álló községeket egész éven át tartó, éjjel-nappal tűzoltókészenlét (ügyelet) biztosítására. Feladatuk tűz esetén a riasztás, a

¹⁵ A m. kir. belügyminiszternek 230.000/1925. B. M. számú körrendelete. A tűzrendészetről alkotott 53.888/1888. B. M. számú rendelet kiegészítése, módosítása és végrehajtása.

tűzoltóságok készenlétbe helyezése és a legelső tűzvédelmi és mentő intézkedések megtételéről való gondoskodás volt. A tűzjelzés meggyorsítása érdekében elrendelte, hogy azokon a településeken, ahol van telefonhálózat, ott a tűzoltólaktanya illetőleg az őrség helye is telefonállomással legyen ellátva. Az önkéntes tűzoltóság a községi előjáróság, illetőleg városi tanács felügyelete alatt állt. Azokat a településeket, amelyek a lakosság lélekszáma nem teszi lehetővé önkéntes tűzoltóság létesítését, „köteles tűzoltóság” megalakítására kötelezte. A jogszabály azokat a rendezett tanácsú és törvényhatósági jogú városokat, ahol nincs rendszeres (hivatásos) tűzoltóság, azok létesítésére kötelezte. A fenntartásról a település költségvetésében kellett gondoskodni. A rendelet előírta, hogy azokban a városokban, ahol önkéntes mentőegyesület nincs és annak alakítása akadályokba ütközik, a mentőszolgálatot is a hivatásos tűzoltóság keretében kell megszervezni. A rendelet bevezette a tűzoltói beosztásokra a képesítési követelményeket.

A központi hatalom az eddigieknél jelentősebb figyelmet szentelt a tűzrendészetre. Előírta, hogy rendszeres, közszolgálati illetménnyel ellátott vármegyei tűzrendészeti felügyelői állásokat hozzanak létre. A rendelet eredményeként az új helyzetnek megfelelő szabályozásra került a csonka Magyarország tűzvédelme.

A rendelet lassan váltotta be a kiadásához fűzött reményeket. A tűzoltóságok szervezése nagyon vontatottan haladt.

Fővárosi tűzoltóság szereit 1920-as évek

9. AZ ELSŐ TŰZRENDÉSZETI TÖRVÉNY

Mint kerettörvény, a tűzrendészeti igazgatás területén egységes irányt adott a tűzrendészet fejlődésének, ezért az ország tűzrendészeti helyzetének javítását nagymértékben segítette. Rendkívül jelentősek voltak különösen a tűzoltóságok létesítésére vonatkozó rendelkezései, törvényhatósági jogú és a megyei városokat kötelezte hivatásos,- a többi települést önkéntes vagy köteles tűzoltóság fenntartására. A belügyminisztert feljogosította arra, hogy a településeket tűzoltói szervezetük és berendezésük kiegészítésére kötelezhesse. Gondoltak a korszakra kialakuló nagy ipari- és mezőgazdasági üzemek tűzvédelmére is, kötelezve azokat tűzoltóság létesítésére és tűzvédelmi eszközök beszerzésére. Tartalmazott a törvény a tűzrendésztől idegen, de szükséges rendelkezéseket is a légoltalomra vonatkozóan. A tűzrendészeti felügyelői rendszer bevezetése és a felügyelők szakmai képesítési követelményei elismert szakterületté tették a tűzrendészetet. Ennek folyománya volt, hogy a tűzrendészeti felügyelők, tűzoltóparancsnokok hivatalból tagjai lettek a törvényhatósági bizottságoknak. A tűzoltóságok tűzoltószövetségbe tömörítése a szervezettség és a szakszerűség fejlesztését segítette elő. A biztosítók tűzrendészeti járulék fizetésére történő kötelezése segítette az anyagi gondokkal küszködő tűzoltóságokat. Gondoskodott a községek tűzvédelmének fontos kérdéseiről, a mezőgazdasági termények tárolásáról és az éjjeli őri szolgálatról. A tűzoltóságok szervezésének is új lendületet adott a törvény.¹⁶

Kiemelkedő szerepe volt Dr. vitéz Roncsik Jenő debreceni tűzoltóparancsnoknak, a kor meghatározó tűzoltó személyiségének az első magyar tűzvédelmi törvény szövegtervezetének megfogalmazásában és szakmai vitáiban, majd a végrehajtási jogszabályok előkészítésében. A magyar királyi belügyminiszter 180.000/1936 B.M. sz. rendelete a tűzrendészet teljes és átfogó rendezése érdekében került kiadásra. Alkalmas volt arra, hogy felölelje az összes, a gyakorlati életben addig bevált, valamint a megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyoknak megfelelő tűzrendészeti szabályokat. Ebben határozták meg a tűzvédelmi hatóság hatáskörét tételesen, a megelőzéstől az engedélyezési eljáráson át a tűzvizsgálatig. A tűzoltóságok szervezésénél megjelenik a magántűzoltóság, mint a mezőgazdasági, ipari üzemek saját alkalmazottai közül

¹⁶ Tűzoltó Múzeum évkönyve 2003. 178. oldal.

választott szervezet. A Szövetség tűzoltóságokkal kapcsolatos feladatköre részletezve jelenik meg. A rendelet részletesen meghatározza a tűzrendészetre a tűzoltó szervezetekre, a megelőző tűzrendészetre, a mentő tűzrendészetre és a felderítő tűzrendészetre vonatkozó szabályokat, a büntető rendelkezéseket. A rendelet megalkotóinak figyelemmel kellett lenni a légoltalom szempontjaira is. Kiépült a járási, városi és a vármegyei tűzrendészeti felügyelői rendszer. A tűzrendészet középszintű felügyeleti rendszere mellett ekkor épült ki a rendszer felső szintű része is. Az országot hét tűzrendészeti kerületre osztották, amelyek élén egy-egy tűzrendészeti felügyelő állt. A kerületi tűzrendészeti felügyelők munkáját az országos tűzrendészeti felügyelő fogta össze. Az országos tűzrendészeti felügyelő egyben a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség társelnöke is volt.¹⁷

1940-ben kiadásra került a Tűzrendészeti szervek egyenruházati, öltözködési és tiszteletadási Szabályzata, amely a kor szellemének megfelelő egyenruházatot vezetett be. A háborús viszonyokhoz való alkalmazkodás jegyében került rendszeresítésre a honvédségi mintájú acélsisak. A sisakot keresztbordákkal ütésállóbbá, belső szereléssel áramütés ellen védetté tették, hogy a tűzoltói céloknak jobban megfeleljen. Szürke színe is megkülönböztette a honvédségi sisaktól.

Tűzoltók munkában a II. világháborúban

¹⁷ PARÁDI Ákos A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867–1945. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774 XV. évf. (2008) 18. sz. 66 oldal

Dr. Marinovich Endre tűzoltó ezredes Székesfővárosi tűzoltóság parancsnokhelyettesének visszaemlékezése a magyar tűzoltók II. világháborús helytállását. *„A magyar tűzoltó a II. világháború hűen tükrözi poklában is hű maradt elődjeihez és önmagához, s amíg az első világháborúban intézményünk hallgatásra volt kárhóztatva addig a második világháborúban a Magyar Tűzoltóság teljesen egyedül viselte a hatósági légoltalmi szervezet vezetésével járó minden terhet és felelősséget, enyhülést, segítséget, menekvést nyújtva a hulló, robbanó bombák között, épületek beomlott falai közé nyirkos óvóhelyek sötét zugaiba. A Magyar Tűzoltó ezekben a szörnyű időkben is ösztönösen megtalálta a magasstos tűzoltói hivatást, mert ha kellett, saját élete árán is, életet, vagyont mentett, segített, ápolt, s ha már mást nem tehetett – temetett!”*

10. TŰZOLTÓSÁG A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

Hazánk területének jelentős részén még folytak a harcok, amikor a felszabadult országrészekben megkezdődött a közigazgatás újjászervezése. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány első rendelkezései között intézkedett a közbiztonság és annak részeként a tűzvédelem biztosításáról is. A háborús viszonyok és a harci cselekmények következtében az ország tűzoltósága szétesett. A tűzoltók közül sokan életüket veszítették, megrokkantak, hadifogságba kerültek. A felszereléseket nagy veszteség érte, jelentős részüket elhurcolták az országból, ennek következtében a tűz elleni védekezés országsszerte minimálisra csökkent. A tűzoltóság és a tűzrendészet újjászervezésének jogi alapját az Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.280/1945. ME¹⁸ számú rendelete adta, amely november 16-án jelent meg. A rendelet előírta: *„Az ország területén minden olyan tennivalót, amelyet valamely jogszabály a tűzoltóság feladatkörébe utal, az egységes magyar tűzoltóság tagjai látják el.”* A tűzoltóságnak eddigi, jellegük szerint történt elnevezését (hivatásos, önkéntes, köteles és magántűzoltóság) megszüntette. Megfogalmazódott: *„Minden község, továbbá minden megyei és törvényhatósági jogú város, valamint az illetékes szakminiszter által külön rendeletben kijelölt nagyipari, mezőgazdasági*

¹⁸ Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.280/1945. ME számú rendelete A tűzoltóság és a tűzrendészet újjászervezéséről. Magyarországi Rendeletek Tára Budapest, 1946. 1017. oldal

és közforgalmi vállalatok tűzoltóságot kötelesek fenntartani.” A rendelet a biztosítók járulékfizetési kötelezettségének megállapítására vonatkozó rész kivételével hatálytalanította a tűzrendészet fejlesztéséről szóló 1936. évi X. törvénycikket. Kimondta a háború előtt szervezett összes tűzoltóság és a tűzrendészeti felügyelőség megszüntetését. Megszüntette továbbá az önkéntes tűzoltó testületeket, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget és a törvényhatósági tűzoltószövetségeket. A tűzoltóságok vagyonát a fenntartó községre, városra, a Szövetségét az államra, a törvényhatósági tűzoltószövetségeket a törvényhatóságokra ruházta át. Ez előrevetítette a tűzoltóságok teljes körű államosítását. Az egységes magyar tűzoltóság felügyeletét és ellenőrzését a Belügyminisztérium feladatkörébe utalta. Bevezette az országos tűzoltó-főparancsnoki, Budapesten a fővárosi-, vármegyékben a vármegyei tűzoltó-parancsnoki tisztséget.

A 271 000/1946 BM. sz. rendelet előírta az Országos Tűzoltó Főparancsnokság felállítását, a tűzrendészeti munka alapvető célját a megelőző-, a mentő- és felderítő tevékenységben határozta meg. Meghatározta a tűzoltóságok feladatkörét, szolgálatát és kiképzését.¹⁹

11. A TŰZRENDÉSZET SZOCIALISTA TÍPUSÚ ÁTALAKÍTÁSA

Az 5.090/1948. (V.13.) Korm. számú rendeletnek²⁰ jelentős hatása volt a tűzrendészet szocialista típusú átalakítására. Lényegében az állami tűzoltóság megalapítását és szervezeti felépítését tartalmazta. Megszüntette a korábbi városi (fővárosi) tűzoltóságok széttagoltságát, önállóságát és a tűzrendészeti érdekeket figyelembe véve egyes üzemi tűzoltóságokat is, állami tűzoltóegységekké szervezett át. Ezzel létrejött az egységes állami tűzoltóság, megteremtve azt a közös szervezeti alapot, amely lehetőséget nyújtott, hogy az a továbbiakban -igazgatás szempontjából- egységes (központi) irányítás alatt álljon. A belügyminiszter az állami tűzoltóság szervezésére kötelezett vállalatoknál a tűzoltóság szervezetén belül üzemi őrségek felállítását is elrendelhetette. Ezek az őrségek a hetvenes évek elejéig fennálltak. Érdekes módon

¹⁹ Tarján Rezső – Minárovics János: Az önkéntes tűzoltóságok történetéből. (Belügyminisztérium Tűzrendészeti Országos Parancsnoksága, 1968. Budapest.) 68-69. oldal

²⁰ 5.090/1948. Korm. számú rendelet az állami tűzoltóság szervezése és a tűzoltóság szervezete tárgyában

nemcsak vállalatoknál szerveztek tűzörségeket, hanem jelentős kulturális létesítményekben is. Tűzörséget kapott például az Állami Operaház, az Erkel-, a Nemzeti- és a Vígszínház is.

Az irányításra és a felügyeletre vonatkozó rendelkezések erős centralizációra utalnak. Az ország valamennyi tűzoltósága a belügyminiszter felügyelete és ellenőrzése alatt állt. A főparancsnoki tisztelet az országos tűzoltóparancsnok látta el, aki közvetlenül a belügyminiszternek alárendelt tisztviselő volt. Feladatát és szolgálati viszonyát a belügyminiszter szabályozta; a feladatkörének ellátásához szükséges személyzet létszámát a pénzügyminiszterrel egyetértésben a belügyminiszter állapította meg.

A vármegyékben a tűzrendészeti felügyeletet – az országos tűzoltó-főparancsnok vezetése alatt álló – tűzoltó osztályparancsnokságok gyakorolták, amelyeknek a működésük területükön lévő összes városi, községi és vállalati tűzoltóság alá volt rendelve. A tűzoltóosztályok létszámuknak megfelelően tűzoltóosztályokra, illetve tűzoltó őrsökre tagozódtak. Ha a vármegyei székhely, törvényhatósági jogú vagy megyei város volt, tűzoltóságának parancsnoka egyben a vármegyei tűzoltóosztályának a parancsnoki tiszteletét is ellátta.

Tűzoltóság szocialista átszervezése

Az új rendszerben a parancsnokságok vezetői állományát választás helyett kinevezéssel iktatták be, ami lehetőséget biztosított a hatalomnak a korábbi vezetők hatalomból történő kiszorítására.

A tűzoltóságok tagjai katonai rendfokozatot kaptak és ennek alapján sorolták őket a rendfokozatra megállapított fizetési fokozatba. Ehhez igazodva került kiadásra az új

egyenruházati szabályzat is, amely a szovjet típusú egyenruházatot vezette be. Megkezdődött a polgári modellről a szovjet típusúra történő áttérés. Ezen a ponton vált ki a területi közigazgatásból a tűzrendészet (tűzvédelmi igazgatás), és lett állami rendészeti feladattá.²¹

1950-ben a 302/1950./XII.30./MT sz. rendelet és a végrehajtási utasítás a 359400/1950. V. BM sz. rendelet megszüntette az Országos Tűzoltó Főparancsnokságot, s ezzel egyidejűleg szabályozta a tűzoltóságok hatáskörét. A tűzrendészeti szervezetet és tevékenységét a továbbiakban a Belügyminisztériumban időközben megalakult V. Tűzrendészeti Főosztály irányította. Ezzel megtörtént a teljes körű centralizálás.

Sztálin halálát követően megszűnt a BM V. Tűzrendészeti Főosztálya 1954-től a tűzoltóság irányítását a BM Országos Tűzrendészeti Parancsnokság végezte.

10.1. Az új Tűzrendészeti Kódex

Az új Tűzrendészeti Kódex, amely magába foglalta az 1956. évi 13. számú törvényerejű rendeletet,²² valamint a 30/1956. (IX. 8.) MT számú-és a 4/1957. (XI. 19.) BM számú végrehajtási rendeleteket, új alapokra helyezte a tűzoltást.

1956. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészetről. A tűzrendészet három területét – megelőző, mentő és felderítő – határozta meg. A tűzoltási feladatokat az állami, az üzemi és községi hivatásos és önkéntes tűzoltóságok látták el. Kötelezte az állami és a társadalmi szerveket és az állampolgárokat, hogy a tűzoltóságokat munkájukban segítsék, a tűzoltásban minden rendelkezésre álló eszközzel közvetlen vegyenek részt.

A belügyminisztert bízta meg a tűzrendészeti irányító és ellenőrzési feladatok végzésével. Az állami tűzoltóság létszámát a Minisztertanács határozatban állapította meg. Az állami tűzoltóság állandó készenléttel biztosította a kárelhárító szolgálatot. Ebbe beletartozott a tűzmegeelőzési, a tűzoltási és a tűzvizsgálati szakterület.

Szakirányítás szempontjából a hivatásos tűzoltóság az állami tűzoltóság felügyelete alatt állt, szolgálatának irányelveit a belügyminiszter állapította meg. A törvényerejű rendeletet

²¹ Magyar Tűzoltó I. évfolyam 4. szám 1949. augusztus 9. oldal.

²² 1956. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészetről.

gondoskodott arról, hogy a községekben, az intézményekben, üzemekben is hozzanak létre tűzoltóságokat.

A községek tűzvédelmi szolgálatának biztosítására minden községben önkéntes tűzoltóságot kellett szervezni, amelynek létszámát a belügyminiszter szabályozta. Az önkéntes tűzoltóságot indokolt esetben hivatásos tűzoltókkal is meg lehetett erősíteni. A községek önkéntes tűzoltóságai alapszabályban meghatározott szervezeti formában működtek.

Az intézmény, üzem vezetője köteles volt az intézmény, üzem tűzvédelmének biztosítása érdekében a dolgozókból önkéntes tűzoltóságot szervezni.²³

A Minisztertanács a tűzoltóságról és a tűzrendészetéről 30/1956. (IX.8.) M.T. számú²⁴ rendelet kiadásával gondoskodott a törvényerejű rendeletet végrehajtásáról. A tűzoltási szolgálatot az ország egész területén az állami tűzoltóság – a hivatásos és önkéntes tűzoltóságok bevonásával – biztosította. A hivatásos tűzoltóság szolgálati ideje (folyamatosan) napi 24 óra szolgálat, melyet 24 óra szabadidő követett. Ez havi 336-360 órás szolgálati időt jelentett.

10.2. Kádár korszak tűzoltósága

A kádári konszolidáció jelei érzékelhetőek voltak a tűzoltóságoknál is. A tűzrendészeti átalakító munka utolsó lépéseként, a forradalom leverését követően, került sor a Tűzrendészetéről szóló 4/1957. (XI.19.) BM rendelet kiadására. A rendelet készítőinek a húsz évvel korábban, más társadalmi viszonyokra készült, de az államosítás során eddig hatályban maradt szakmai anyagát kellett a korabeli viszonyokra átültetni. Ez a jogszabály helyezte hatályon kívül az 180.000/1936. B.M. számú rendeletet.

Az 1940-től használt acélsisak leváltására a honvédségnél már 1954-ben bevezetett szovjet típusú acélsisak alumíniummal fémszórt változata került bevezetésre, belső szereléssel áramütés elleni védelemmel ellátva. Ezt 1958-tól 1964-ig viselték tűzoltóink.

Az tűzrendészetéről szóló 1/1963. (VII. 5.) BM sz. rendelet – mely az akkori gazdasági viszonyoknak megfelelően szabályozta a tűz elleni védekezés feladatait, a tűzrendészet még fokozottabb társadalmisításáról intézkedett. Az új terminológiai és osztályozási, elemzési

²³ /1957. (XI.19.) B. M. számú rendelet a tűzrendészetéről.

²⁴ 30/1956.(IX.8.) MT számú rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészetéről

szempontok a tudományos megalapozottságot erősítették, mint pl. az A-B-C-D-E tűzveszélyességi osztályok, éghetőségi, tűzállósági fokozatok stb., s lehetővé vált a tűzveszélyesség és tűzállóság összefüggései alapján a differenciálás.

Pázmándy Mihály tűzoltó alezredes újítása alapján a tatabányai Hungária Műanyagipari Ktsz-ben 1964-ben 300 db üvegszövettel erősített polyészter sisakot gyártottak. 1965-ben ilyen sisakkal látták el az állami tűzoltókat a szovjet típusú acélsisakok leváltására. 1970-től plexi arcvédős, a peremükön gumiszalaggal védettek kerültek használatba. Ekkor kerültek rendszeresítésre a szürke műanyagsisakra felerősíthető RC 12-es lúgos akkumulátorból működtetett fejlámpák is, melyek segítettek a sötétben, a sötét helyeken való tájékozódásban.²⁵

10.3. A tűzoltóság területi szerveinek tanácsai irányítás alá helyezése

A kormány elrendelte a tűzrendészeti jogszabályok felülvizsgálatát és a szervezeti változásoknak megfelelő korszerű rendelkezések kidolgozását. Ennek eredményeként került kiadásra a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról szóló 1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet, és ennek végrehajtására a 14/1973. (VI.2.) MT számú rendelet, valamint a 4/1974. (VIII.1.) BM számú rendelet.

1972. január elsejétől az állami tűzoltóság területi szerveit az illetékes tanácsok irányítása alá helyezték. A tűzoltóság 1971. december 31-ig centrális irányítású egységes szervezet volt. A BM TOP (Tűzoltóság Országos Parancsnokság) közvetlen irányítása alá tartozott a 19 megye és a budapesti parancsnokság; ezek közvetlen alárendeltségébe pedig a járási, városi, fővárosi-kerületi és üzemi tűzoltó-parancsnokságok, illetve kirendeltségek. A szervezeti alá-fölérendeltség biztosította a szervezeti, személyzeti és dologi kérdésekben a döntés, utasítás, és az ellenőrzés jogát. Az irányításban bekövetkezett változás miatt a felsőbb parancsnokságok irányítási jogai jelentősen csökkentek és azok a tanácsai szervekhez kerültek. A felettes tűzoltóság már nem rendelkezett közvetlen utasítási joggal, ez az alsóbb szintű tűzoltóságokra vonatkozóan azok szaktevékenységének irányítására korlátozódott. A tanácsai szervek joga lett a tűzoltóparancsnok kinevezése, felmentése is. A törvényerejű rendelet az állami tűzoltóságra ruházta az önkéntes és a vállalati tűzoltóság irányításának jogát. Az állami tűzoltóság hivatásos

---

²⁵ Szabó-Szilágyi 218.oldal.

állományú tagjaira továbbra is a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló jogszabályok vonatkoztak.

Az 1973. évi 13. tvr.²⁶ meghatározta a tűz elleni védekezés feladatait, a tűzkárok megelőzése, a tüzek eloltása és keletkezésük körülményeinek vizsgálata. Változás történt a tűzvédelmi feladatok végrehajtására kötelezettek körében. Az új szabályozás a tűzoltóság mellett a költségvetési szerveket, az állami vállalatokat, a szövetkezeteket, az egyéb gazdálkodó szerveket, a társadalmi szervezeteket és más jogi személyeket is kötelezte a tűzvédelmi feladatok végzésére, amelyet a felsoroltak az állampolgárok közreműködésével láttak el. A belügyminiszter látta el a tűzvédelem ágazati, illetőleg központi irányítását.

Az állami tűzoltóság tevékenységét a településeken az önkéntes, a gazdálkodó szerveknél a vállalati tűzoltóság segítette. Az önkéntes tűzoltóság a községekben, a nagyközségekben és a városokban létesített egyesület, a tanács tűzvédelmi szerveként tevékenykedett.

Az állami tűzoltóság területi szerveinek szolgálati rendszeréről szóló 2028/1974. (VII. 21.) Mt. számú határozat alapján januártól decemberig minden érintett parancsnokságon be kellett vezetni a készségi állomány 24/48 órás szolgálati rendszerét 24 óra szolgálat - 48 óraszabad idő.²⁷

Tűzoltók a Kádár korszakban

²⁶ 1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról

²⁷ 2028/1974. (VII. 21.) Mt. számú határozat Az állami tűzoltóság területi szerveinek szolgálati rendszeréről

Az 1/1975. BM TOP sz. intézkedéssel hatályba léptették az új tűzoltási szabályzatot, amelynek a rendelkezései már nemcsak az állami, hanem az önkéntes és vállalati tűzoltókra is kiterjedtek. Ezt követően folyamatosan kerültek kiadásra a tűzoltási szabályzatok különös részei: a repülőgéptűzök; olaj- és gázkúttűzök, tűzveszélyes folyadéktűzök stb. oltására vonatkozóan.

Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 4/1980.(XI.25.) BM számú rendelet lényege az volt, hogy a létesítésre és a használatra vonatkozó tűzvédelmi szabályokat tartalmazó Országos Tűzvédelmi Szabályzatot a belügyminiszter közzétette és alkalmazását elrendelte.

1985-től „Kiskőrösi sisak” néven ismert fehérszínű műanyag sisak került rendszeresítésre.

12. RENDSZERVÁLTÁSTÓL NAPJAINKIG

A rendszerváltást követően megjelent jogszabályok alapján a tűzoltás és műszaki mentés az államtól az önkormányzatok hatáskörébe került, a tűzvédelmi hatósági jogkör pedig a tűzoltó parancsnokság székhelyének önkormányzati jegyzőjéhez. Az 1990. évi LXV. törvény²⁸ a tűzvédelemről való gondoskodást az önkormányzatok választható feladatává tette. Az országot felosztották a készenléti tűzoltó egységekkel rendelkező önkormányzatok között, és kötelező közszolgáltatássá tették számukra a tűzoltási és műszaki mentési feladatok végrehajtását. Az 1991. évi XX. törvény²⁹ is csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette kötelező feladatává a tűzoltás, műszaki mentés végrehajtását, és kimondta azt is, hogy az önkéntes tűzoltóság társadalmi szervezetként működhet, valamint a tűzvédelmi hatósági jogkört a tűzoltó parancsnokság székhelyének önkormányzati jegyzőjére delegálta.

Az 1993-ban megalakult Tűz- és Polgári Védelmi Országos Parancsnokság egy kezdetleges összevonási kísérlet volt a tűzoltási és a polgári védelmi szakterület egybeolvasztására. Az 59/1995. (V.30.) Korm. rendelet³⁰ meghatározta, hogy 1995. július 1-jével át kell adni a helyi

²⁸ 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

²⁹ 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről

³⁰ 59/1995. (V. 30.) Korm. rendelet a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok tárgyi és költségvetési átadás-átvételének rendjéről

önkormányzat részére a tűzoltóság működését és fenntartását szolgáló állami vagyont, illetve a költségvetési előirányzatként nyilvántartott eszközöket. Az önkormányzati tűzoltóság szakmai felügyeletét ekkor a Tűz- és Polgári Védelmi Országos Parancsnokság látta el. Ez a felügyeleti forma azonban nem bizonyult hosszú életűnek, hiszen az 1996-ban megjelent új Tűzvédelmi törvény³¹ és a Polgári védelemről szóló törvény³² hatálybalépésével két új országos hatáskörű rendvédelmi szerv jött létre a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága és a Polgári Védelem Országos Parancsnoksága.

Budapest Sportcsarnok tüze 1999

Az 1999-ben megjelent katasztrófavédelmi törvény³³ összevonta az állami tűzoltóságot és a polgári védelem szerveit, létrehozva a katasztrófavédelmi szervezetet. A törvény segítségével megfelelő színvonalra emelkedett az életet és a vagyonbiztonság, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése, illetve a károsító hatásaik elleni védekezés. A katasztrófavédelmi törvény 2000. január 1-jétől lépett hatályba, mellyel egyidejűleg a BM Tűzoltóság Országos Parancsnokság megszűnt és megalakult a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. A katasztrófavédelem és azon belül a tűzoltási és műszaki mentési feladatok végrehajtása állami feladat lett, amelyet a főigazgatóság a megyei

³¹ 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltásról

³² 1996. évi XXXVII. törvény a polgári védelemről

³³ 1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről

szervezetein keresztül lát el. Fenti jogszabály végrehajtási rendelkezése értelmében az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgató szakfelügyeletet lát el a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok vonatkozásában. A tűzoltóság 2000. január 1-jétől a katasztrófavédelem egységes rendszerének integráns része lett.

A katasztrófavédelmi törvény 2011. évi módosításával³⁴ megeremtéződött az alapja a hazai egységes katasztrófavédelem végleges kiépítésének. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi *CXXVIII. törvény* értelmében „a tűzoltás és műszaki mentés állami feladat”. A hivatásos tűzoltóságok állami irányítás alá vonásával, 2012. január 1-jével a katasztrófavédelem szervezeti rendszere is átalakult Magyarországon. Az átalakítás során helyi szintű szervként 65 katasztrófavédelmi kirendeltség jött létre, illetve a kirendeltségek közvetlen alárendeltségébe kerültek az addig önkormányzati irányítású hivatásos tűzoltóságok.

Dr. Berki Imre múzeumigazgató

Katasztrófavédelem Központi Múzeuma, Budapest

1105 Budapest, Martinovics tér 12.

kok.muzeum@katved.gov.hu

orcid.org/0000-0001-8144-4751

---

³⁴ 2011. évi CXXVIII törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról